

แบบแผนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ในการปกครองท้องถิ่นรูปแบบสุขาภิบาล :
ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประชาชนในเขตสุขาภิบาลที่
ประชาชนกรรมการสุขาภิบาลมาจากการเลือกตั้งและประชาชนกรรมการโดยตำแหน่ง"

ว่าที่ ร.ต.ท.เจริญ วงศ์สวัสดิ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

ISBN 974-577-450-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

016765

"Pattern of Popular Participation in Local Government
at Sanitary District Level in Thailand :
A Comparative Study Between Sanitary Districts with Elected
Chairmen and Those with Ex-Officio Chairmen."

Acting Pol-Sub-It. Jarun Wangsawat

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1990

ISBN 974-577-450-2

ว่าที่ ร.ต.ต.จรัญ วงศ์สวัสดิ์ : แบบแผนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการ
ปกครองท้องถิ่นรูปแบบสุขาภิบาล ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประชาชนในเขตสุขาภิบาลที่ประธาน
คณะกรรมการมาจากการเลือกตั้ง และประธานคณะกรรมการโดยตำแหน่ง (PATTERN OF
POPULAR PARTICIPATION IN LOCAL GOVERNMENT AT SANITARY DISTRICT LEVEL
IN THAILAND : A COMPARATIVE STUDY BETWEEN SANITARY DISTRICTS WITH
ELECTED CHAIRMEN AND THOSE WITH Ex.OFFICE CHAIREN)

อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ปรีชา - หงษ์ไกรเลิศ 304 หน้า. ISBN 974-577-450-2

งานวิจัย เรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจพฤติกรรมการเข้าร่วมทางการเมืองของประชาชน
ในเขตสุขาภิบาล โดยศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านสถานภาพส่วนบุคคล สถานภาพทางสังคม ใ้รัฐกิจ
ความรู้และทัศนคติทางการเมืองกับการเข้าร่วมทางการเมือง จึงจำแนกออกเป็น ๘ กลุ่มของกิจกรรม
ได้แก่ การประท้วง การมีบทบาทในชุมชน การรณรงค์หาเสียงและการทำงานให้พรรค การสื่อข้อความทางการเมือง
เมือง การลงคะแนนเสียง การสนับสนุน การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ เครื่องมือ เป็นแบบสอบถามซึ่งสร้างโดย
ผู้วิจัยประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล คำถามวัดความรู้ทางการเมือง แบบสำรวจทัศนคติทางการเมือง
แบบ Likert และระดับความมากน้อยในการเข้าร่วมในเมือง เปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่าง
ต่อประชาชนในเขตสุขาภิบาลที่ประธานคณะกรรมการสุขาภิบาลมาจากการเลือกตั้งและโดยตำแหน่งของจังหวัด
ปทุมธานีและจังหวัดสมุทรปราการที่เลือกโดยวิธีสุ่มแบบมีระบบ (Systematic Sytem) จำนวน ๒๔๔ คน
ข้อมูลนำเสนอนในส่วนของการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มโดยใช้ (T-Test)
และหาความสัมพันธ์ของความสัมพันธระหว่างตัวแปรโดยใช้ Chi-Square และร้อยละในการวิเคราะห์
ข้อมูลทางสถิติ

การศึกษาวิจัย ปรากฏผลดังนี้

๑. พบว่าไม่มีความแตกต่างที่เป็นนัยสำคัญทางสถิติในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
ประชาชนในเขตสุขาภิบาลทั้งสองรูปแบบ (ศึกษาเชิงเปรียบเทียบ) นอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่าประชาชน
ในเขตสุขาภิบาลทั้งสองรูปแบบมีส่วนร่วมทางการเมืองแต่ละกิจกรรมอยู่ระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ
๒. พบว่าปัจจัยเพศ อาชีพ อายุ ระดับการศึกษา รายได้และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือ
องค์การ มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตสุขาภิบาลต่อองค์การ เมืองการปกครองส่วน
ปัจจัยด้านระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตสุขาภิบาลและมีปัจจัยทางทัศนคติทางการเมือง ความรู้สำมีประสิทธิภาพ
ทางการเมืองและความไว้วางใจทางการเมือง ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กลุ่ม
ตัวอย่างที่ศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุดท้าย สรุปได้ว่า แบบแผนการมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่ได้ศึกษาค้นคว้านี้มีสภาพแตกต่างจากแบบ
แผนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประเทศตะวันตก

ภาควิชา
สาขาวิชา
ปีการศึกษา

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ACTING POL-SUB-LT JARUN WONGSAWAT: PATTERN OF POPULAR PARTICIPATION IN LOCAL GOVERNMENT AT SANITARY DISTRICT LEVEL IN THAILAND : A COMPARATIVE STUDY BETWEEN SANITARY DISTRICTS WITH ELECTED CHAIRMEN AND THOSE WITH EX-OFFICIO CHAIRMEN. THESIS ADVISOR : ASSO.PROF. PRECHA HONGKRACILERS, PH.D., 304 pp.

The purpose of this study is aimed at surveying pattern of popular political participation among Sanitary Districts with Elected Chairmen and Those with Ex-Officio Chairmen. The strength of association among the variables of socio economical status, political attitudes which consist of political efficacy and political trust and degrees of political participation were explored in Sanitary Districts at Pattum Thani and Shamutprakarn Provinces. Theoretically, political participation may be classified into seven groups at activity, namely, protestors, community activists, party and campaign workers, communicators, voters, supports and contact as suggested by Milbrath. The method used in the study in the questionnaire consist of demographic data, a multiple choice, test of political knowledge, political attitude in Likert's scale type and the degree of political participation.

Data analysis was presented in the number of percent, Chi-Square and T-Test Values. The results of this study are as follows:

1. There is no statistical significant difference in popular participation among Sanitary Districts with Elected-Chairmen and Those with Ex-Officio Chairmen
2. The strength of association between socio-economical variables with popular participation except one in amount of being at Sanitary District and political attitudes is, also. Lastly the seven groups of political participation are middle in almost values.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ๓๒๒๓๐๑
สาขาวิชา ๓๒๒๓๐๑
..... ๑๒๓

ลายมือชื่อนิสิต
.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของรองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ รศ.ดร.พรศักดิ์ บ่องแก้ว และ รศ.ประหยัด หงษ์ทองคำ ซึ่งได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของการวิจัย มาด้วยดีตลอดการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้เขียนได้รับความร่วมมือและความช่วยเหลือทางด้านเอกสารต่าง ๆ ด้วยความมีน้ำใจจากคณะข้าราชการกองราชการสวนทองดินและกองการเลือกตั้ง สังกัดกรมการปกครองอย่างดียิ่ง

อนึ่ง ขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกคน โดยเฉพาะคุณวิโรจน์ คุปตเวทิน คุณประพนธ์ วัฒนภรณ์ คุณเรวัต สุริยงค์ และท้อมไม้ไค้คือ ผู้มีส่วนผลักดันอยู่เบื้องหลัง ได้แก่ รศ.ดร.สุรพงษ์ ไชยเสนีย์ร ทัศนศิลป์ ศรีสุข (บุตรจากรสวนทองดิน จังหวัดสมุทรปราการ) และข้าราชการ ประชาชนในเขตจังหวัดที่ทำการศึกษา ที่ได้ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ถูกต้องยิ่งขึ้น และน้องสาวลัทธน์ ธัญอินระ ที่ช่วยพิมพ์อย่างเต็มที่

และขอขอบคุณประธานผู้เสียภาษีเป็นเงินเดือนให้ข้าพเจ้าใช้เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการที่จะดำเนินการวิทยานิพนธ์นี้ให้ลุล่วงไปได้

ท้ายนี้ ขอขอบคุณอุปสรรคต่าง ๆ ที่มาเป็นยาเพิ่มพลังความอดทน จนกระทั่งทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ในระยะเวลาที่เหมาะสมสมควร พร้อมกับนี้ขอขอบคุณผู้บังคับบัญชาของข้าพเจ้าที่ได้เห็นความสำคัญของการศึกษาและให้กำลังใจขณะที่ข้าพเจ้าทำการศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์นี้ให้เป็นไปได้

ว่าที่ร.ต.จ.รัฐ วงศ์สวัสดิ์

2 มกราคม 2533

บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง-แผนภูมิ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความสำคัญและปัญหาทางการศึกษา	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	9
สมมุติฐานในการวิจัย	10
นิยามความคิดหรือคำแปรสำคัญ	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	13
การเสนอรายงานการวิจัย	14
2 แนวความคิด หลักการทั่วไปและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	15-16
ความหมายและหลักการปกครองท้องถิ่น	16-24
ลักษณะการเมืองภายในท้องถิ่น	25-29
การปกครองท้องถิ่นในฐานะระบบการเมือง	29 - 34
ความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมืองและรูปแบบการมี	
ส่วนร่วมทางการเมือง	35 - 42
แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ..	42 - 44
แนวความคิดเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง	44 - 48
แนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมส่วนร่วมทาง	
การเมืองของพลเมือง	48 - 60
วิวัฒนาการของการปกครองท้องถิ่นรูปแบบสุขาภิบาล	60 - 94

๓๑๓.๖ /

บทที่

3 ระเบียบวิธีวิจัย

- ลักษณะของหน่วยศึกษา 95 - 112
- ขอบเขตการศึกษา 113 - 119
- การกำหนดตัวแปรในการวิจัย 119 - 124
- สเกลและระดับการวัด 125 - 126
- การรวบรวมข้อมูล 126 - 134
- การสร้างเครื่องมือในการวิจัย 134 - 142
- การวิเคราะห์ข้อมูล 143 - 144

4 ผลการวิจัย : วิเคราะห์

- สภาพทั่วไปของข้อมูล 145 - 149
- ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นแบบสุขาภิบาล 149 - 151
- รูปแบบการเข้าร่วมส่วนร่วมทางการเมือง 151 - 169
- ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังทางสังคมและเศรษฐกิจกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตสุขาภิบาล 169 - 176
- หักันคคิทางการเมืองของประชาชนในเขตสุขาภิบาลกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง 176 - 200

5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

- สรุป 211
- ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน .. 211 - 212
- ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงสร้างองค์การสุขาภิบาล 212 - 226
- ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 226 - 227

บรรณานุกรม 228 - 232

ภาคผนวก

- ภาคผนวก ก. 233 - 271
- ภาคผนวก ข. 271 - 303

ประวัติเขียน 304

ตารางที่	หน้า
๑	แสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา 147
๒	แสดงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตสุขภาพ .. 150
๓	แสดงการมีส่วนร่วมทางการเมือง : พฤติกรรมการประท้วง 153
๔	แสดงการมีส่วนร่วมทางการเมือง : การมีบทบาทในชุมชน 156
๕	แสดงการมีส่วนร่วมทางการเมือง : การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง 156
๖	แสดงการมีส่วนร่วมทางการเมืองการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง 160
๗	แสดงการมีส่วนร่วมทางการเมือง : การเป็นผู้สื่อข่าวทางการเมือง ... 162
๘	แสดงการมีส่วนร่วมทางการเมือง : การสนับสนุน 164
๙	แสดงการมีส่วนร่วมทางการเมือง : การติดต่อกับทางราชการ 165
๙.๑	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังทางเศรษฐกิจ-สังคมกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง... 1
๑๐	แสดงระดับความรู้สึกไว้วางใจทางการเมือง 180
๑๑	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกไว้วางใจทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง 181
๑๒	แสดงระดับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง 183
๑๓	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง 184
๑๔	แสดงทัศนคติทางการเมืองของประชาชนในเขตสุขภาพในแต่ละประเด็นคำถาม 185 - 188

สารบัญแนภูมิ

แนภูมิที่		หน้า
1	แสดงระคัการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ	16๘
2	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	178

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแนภูมิ

แนภูมิที่		หน้า
1	แสดงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ	168
2	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	178

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย